

Oponentský posudek diplomové práce

Název práce:	Rozvoj myšlenkových a komunikačních dovedností dětí předškolního věku v kontextu Filozofie pro děti
Autor práce:	Bc. Eva Brisudová
Obor studia:	Pedagogika volného času (NMgr.)
Posudek vypracoval:	PaedDr. Petr Bauman, Ph.D.
Datum:	16. 5. 2018

Cílem předložené diplomové práce bylo „zjistit, jakým způsobem může Filozofie pro děti podpořit rozvoj tvořivého myšlení, řešení problémů, (*sic!*) či rozvíjení schopnosti sebeovládání (*sic!*) a samostatného uvažování nad určitým problémem u dětí v předškolním vzdělávání“ (s. 6). Tento cíl je realizován formou kvalitativního výzkumu (analýza rozhovorů s dětmi). Zvolený cíl považuji za srozumitelný, byť mám výhrady vůči jeho formulaci: výzkum totiž *de facto* nezkoumá *možnosti* programu Filozofie pro děti (čemuž by spíše odpovídal výzkum teoretický), snaží se spíše z rozboru dětských výpovědí usoudit na schopnost či potenciál dětí samostatně uvažovat. Jako problematický vidím příliš široký záběr základní výzkumné otázky (kromě domény kognitivní se pokouší postihnout i doménu afektivní) a nejasněnou či ne zcela srozumitelně popsanou metodologii vlastního výzkumu. Považoval bych proto za vhodné, aby autorka v průběhu obhajoby detailněji popsala a teoreticky zdůvodnila zvolený postup, který naznačuje také v úvodu práce: „Pro vyhodnocení diskuzí budu značit důvody, jaké mělo dítě pro vyslovení své myšlenky s odkazy na jeho pocity při formování odpovědi(,) a to tak, že přímo k myšlenkám budu uvádět důvody vyvolaného pocitu. Z těchto pocitů na závěr vytvořím vyhodnocení všech diskuzí a zodpovím tak stanovené cíle.“

Jazyková a formální stránka práce, použité zdroje

Text práce po stránce formální odpovídá požadavkům odborného stylu, správně odkazuje na použité zdroje, dobře odlišuje myšlenky vlastní od převzatých a je dobře uspořádaný. Formální stránku narušují poněkud nešikovně formátované poznámky pod čarou. Uvítal bych rovněž zřetelnější odlišení přímých a nepřímých citací, v některých případech také upřesnění bibliografických odkazů (odkaz na konkrétní stránky namísto odkazu na celou knihu). Současně je třeba upozornit, že text je zatížen značným množstvím jazykových chyb (jen v první polovině textu jsem jich zaznamenal více než 30 a dál jsem nepočítal).

Diplomová práce se opírá o dostatečný počet relevantních zdrojů (seznam čítá přes 70 položek, včetně cizojazyčných publikací). Požadavky kladené na rozsah diplomové práce byly naplněny.

Obsahová stránka práce

Práce je členěna do čtyř hlavních kapitol, přičemž první tři kapitoly představují teoretická východiska, čtvrtá kapitola (praktická část) je věnována vlastnímu výzkumu a jeho vyhodnocení. Struktura diplomové práce se vzhledem k jejím cílům jeví jako přiměřená, nicméně uvítal bych důslednější sledování základního cíle práce. Některé pasáže totiž postrádají bezprostřední návaznost na řešenou výzkumnou otázku, spíše se jedná o „výpisky k tématu“ (zejm. kap. 2.1, 2.3 až 2.9). Naopak některé pasáže by

bylo vhodné doplnit či rozvést. V textu jsem například postrádal stati shrnující dosavadní poznání v dané oblasti (další výzkumy, k nimž by bylo možné vztáhnout vlastní závěry), systematictější popis a zdůvodnění použité metodologie. Kapitola „evaluace“ je pouze v rozsahu jedné a půl strany, není nijak podstatně vztažena k předchozí teorii, neuvádí kritéria evaluace a jejich zdůvodnění, takže nenabízí podstatnější vytěžení vlastního výzkumu. Závěr práce nepředstavuje vlastní syntézu, je spíše kusým shrnutím v rozsahu jedné strany.

Zpracování teoretické části práce považuji za problematické. Místy text trpí užitím neobratných formulací. Co je např. míněno „typy rozvoje myšlení“ (s. 6) nebo tvrzením, že „Filozofie pro děti je především dialogem“ (s. 6)? Podobně věta „(...) dochází tak u nich k rozvoji intelektových dovedností, které jsou kompetentní k řešení problémů“ (s. 21) naznačuje, jakoby kompetentnost byla vlastností dovedností, nikoli lidí, kteří dovednostmi disponují. Na několika místech se rovněž objevují formulace překračující hranice odborného vyjadřování (např. „Pokud zvolíme volnou asociaci v mozku a srdci,...“; s. 23), případně rozkolísaná terminologie (myšlenkové dovednosti / intelektové dovednosti). Objevují se také věcně nesprávná tvrzení (Columbia University se nenachází v Kolumbii, jak se uvádí na s. 8, ale v New Yorku).

Více péče by zasluhovalo důslednější odlišení primárních a sekundárních zdrojů nebo prověřování těchto zdrojů. Např. Lipmanova teorie multidimenzionálního myšlení popisovaná na s. 14–16 je přebírána ze sekundárních zdrojů, přičemž text kromě zjevných „překlepů“ (charakteristika tvořivého myšlení uváděná pod myšlením angažovaným) obsahuje rovněž velmi problematická tvrzení, např. schopnost ověřovat a formulovat hypotézy a definovat pojmy řadí do stejné kategorie jako povzbuzování ostatních.

Práce s teoretickými zdroji by rovněž vyžadovala kritičtější přístup. Textu by prospěla konfrontace či problematizace uváděných vývojových teorií či tezí o schopnostech dětí určitého věku. Například na s. 53 se uvádí, že do sedmi let věku dochází k „ukončení kompletního vývoje řeči“, ovšem již na s. 54 se hovoří o vývojovém stadiu řeči (intelektualizace řeči), které „trvá až do dospělosti.“ Autorka diplomové práce toto však nereflexuje, pouze přejímá jednotlivé teze z různých zdrojů. V průběhu obhajoby by mohlo být proto žádoucí, aby diplomantka objasnila, jak rozumí rozdíl mezi vývojem řeči, osvojováním jazyka a rozvojem komunikačních dovedností (z textu toto rozlišení nebylo patrné).

Na vlastním výzkumu autorky diplomové práce oceňuji snahu o pečlivý rozbor výpovědí dětí, na druhou stranu je velmi obtížné přínos takového výzkumu zhodnotit, pokud není jasně vysvětlena jeho metodologie a jeho nálezy nejsou patřičně interpretovány a diskutovány. Bez vyjasnění metodologie kódování dětských výpovědí například nelze soudit, zda dítě výpovědí „*Ale maminka se někdy zlobí i na tatínka, ...*“ identifikuje problém, jak tvrdí autorka na s. 68, nebo zda se jedná o protipříklad, tedy pokus o falzifikaci hypotézy, kterou pedagog svoji otázkou (*A víte, jak byste se měli chovat, aby se maminka, ani tatínek nemuseli zlobit?*) podsouvá (To, zda se maminka nebo tatínek musí zlobit, souvisí s tím, jak se chováte.).

Přes uvedené výhrady se domnívám, že posuzovaná diplomová práce stanovené požadavky splňuje a doporučuji ji k obhajobě. Z důvodů výše uvedených navrhuji hodnocení stupněm „**dobře**“.